

УДК: 343.98

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-76-3-135-142>**Барган Сергій Сергійович,**

магістр права

*(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1706-0355>**МЕТОДИКА АНАЛІЗУ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ**

У статті розглянуто розумову діяльність слідчого в процесі розкриття і розслідування злочинів. Визначено сутність та значення аналізу слідчої ситуації для формування криміналістичних версій і прийняття виважених тактичних рішень під час планування та організації досудового розслідування. За результатами дослідження здійснено спробу узагальнити схеми аналізу слідчої ситуації, у тому числі із застосуванням теорії розв'язання винахідницьких задач.

Ключові слова: *слідча ситуація; криміналістичне мислення; методика аналізу; теорія розв'язання винахідницьких задач.*

Постановка проблеми. Аналіз наукових робіт з проблем формування криміналістичного мислення свідчить про те, що активність слідчого під час вирішення професійних завдань залежить від рівня розвитку інтелектуальних здібностей, зокрема об'єктивного сприйняття слідчої ситуації та проведення її глибокого аналізу. Щодо цього справедливою є думка А. Б. Соколова, який наголошує на провідному значенні практичного досвіду слідчого для формування криміналістичного мислення. До того ж досягти задовільних результатів на досудовому розслідуванні неможливо без досконалого знання типових механізмів учинення кримінальних правопорушень, які слугують підґрунтям для адаптації організації розслідування відповідно до змін слідчої ситуації [1, с. 68]. Недоліки в аналізі слідчої ситуації значно знижують результативність дій слідчого, призводячи до тактичних помилок і неточностей у процесі досудового розслідування. Водночас криміналістичні рекомендації з цього питання розроблені недостатньо, що вказує на актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На проблемах визначення поняття та сутності слідчої ситуації у своїх наукових дослідженнях зосереджували увагу як зарубіжні, так і вітчизняні правники, зокрема О. В. Батюк, Р. С. Белкін, Л. Я. Драпкін, О. С. Князьков, І. О. Копилов, І. І. Котюк, В. В. Логвінова, В. О. Образцов, О. І. Тарасенко, В. Ю. Шепітько та інші. Праці зазначених авторів змістовно розкривають ситуативний характер слідчої ситуації та обумовлену цим потребу вирішувати чисельні завдання досудового розслідування, які складно піддаються алгоритмізації. При цьому низка питань, пов'язаних із узагальненням схем аналізу слідчої ситуації, залишаються дискусійними, а отже такими, що потребують подальшого наукового обґрунтування.

Формування цілей статті. Метою дослідження є визначення особливостей побудови схем аналізу слідчої ситуації в межах криміналістичного мислення слідчого, у тому числі із застосуванням теорії розв'язання винахідницьких задач.

Виклад основного матеріалу. У сучасних правових реаліях ефективність збирання, дослідження та оцінки доказів на досудовому розслідуванні суттєво залежить від аналітичного мислення слідчого і його майстерності приймати виважені тактичні рішення на основі осмислення і критичного аналізу слідчої ситуації. У теорії сучасної криміналістики виникла подвійна природа тлумачення слідчої ситуації як підґрунтя для прийняття рішень. У широкому значенні слідча ситуація поєднує сукупність умов та обставин, які встановлені під час розслідування кримінального правопорушення в певний момент, а також складаються з низки об'єктивних (місце, час, обстановка вчинення злочину, матеріально-технічне забезпечення, наукові рекомендації розслідування тощо) і суб'єктивних (особистісні, професійні та інші якості суб'єктів кримінального процесу та інших осіб, пов'язаних із розслідуванням) факторів [2, с. 164].

У вузькому розумінні слідчу ситуацію розглядають як сукупність інформації (доказів, оперативно-розшукових відомостей), якою володіє слідчий на певному етапі розслідування кримінального правопорушення. У такому разі для слідчої ситуації характерним є наявність того чи іншого інформаційного матеріалу, зібраного у зв'язку з виконанням поставлених завдань кримінального провадження [3, с. 33]. Так, Р. С. Белкін стверджує, що слідча ситуація вказує на реальні умови й обставини, у межах яких здійснюється розслідування [4, с. 67]. Зі свого боку Л. Я. Драпкін тлумачить слідчу ситуацію з позиції побудови розумових процесів, оскільки її зміст становить оформлена в єдину динамічну інформаційну систему сукупність логічних зв'язків між встановленими та ще не відомими слідчому обставинами, що мають значення для кримінального провадження [5, с. 165]. З огляду на мінливість обсягу фактичних даних у процесі досудового розслідування, Д. В. Кім пропонує визначати слідчу ситуацію як складну динамічну систему інформаційного характеру, яка виникає під час розслідування злочинів [6, с. 11]. На наш погляд, наведені дефініції слідчої ситуації змістовно доповнюють одна одну, а також розкривають її складний характер, обумовлений необхідністю постійного вирішення завдань досудового розслідування, які нерідко важко підлягають алгоритмізації.

Зважаючи на визначення слідчої ситуації як сукупності обставин, що складаються з об'єктивних і суб'єктивних факторів, аналітичне мислення слідчого ґрунтується на процесах пізнання, розуміння і застосування. Вони слугують міцним фундаментом для з'ясування сутності гносеологічних проблем на конкретному етапі досудового розслідування, встановлюючи взаємозв'язок між отриманою інформацією і злочином як подією минулого, а також визначаючи критерії істинності фактичних даних з метою прийняття найбільш оптимальних тактичних рішень. Про пряму належність схем аналізу слідчої ситуації до аналітичного мислення свідчать їх структурні елементи, до яких відносять: процеси сприйняття і структуризації інформації; методи аналізу та синтезу; психологічні аспекти оцінки та узагальнення отриманого в результаті аналізу рішення; формування версій і прогнозування змін слідчої ситуації внаслідок реалізації запланованих дій [7, с. 18]. Перераховані елементи у своїй сукупності дозволяють прилаштовувати криміналістичні прийоми та засоби відповідно до наявної слідчої ситуації, що підвищує ефективність розкриття і розслідування кримінальних правопорушень у цілому.

Первинними методами аналізу слідчої ситуації є структурний аналіз і синтез. Аналіз у науці розуміють як уявний поділ предмета дослідження на структурні частини. Синтез, навпаки, припускає уявне об'єднання розрізнених компонентів досліджуваного об'єкта (системи) в одне ціле. За допомогою аналізу й синтезу відбувається інтеграція різних кластерів релевантної інформації, у результаті чого висуваються окремі криміналістичні версії, побудовані на несуперечливих даних [8, с. 64]. На цій підставі аналіз слідчої ситуації будується шляхом імплементації в розумову дальність слідчого загальнонаукових методів пізнання, таких як індукція, дедукція та аналогія [9, с. 116].

Індукція є розумовим процесом обмірковування, за якого окремі факти й положення замінюються загальними висновками, що в ході аналізу слідчої ситуації відіграє важливу роль у пізнанні подій минулого. До того ж використання дедукції передбачає перехід від загального до конкретного, наприклад міркування про механізм учинення злочину. Сутність аналогії вбачається у формуванні висновків унаслідок зіставлення особливого з особливим або переходу від загального до загального, використовуючи зовнішню схожість об'єктів, які порівнюються. Проте в разі одночасного використання з діалектичним мисленням аналогії остання перетворюється на метод пізнання внутрішнього змісту. На наш погляд, зазначені схеми аналізу слідчої ситуації нерозривно пов'язані між собою, тому що їх взаємодія створює обґрунтовані передумови для формування висновків у вигляді прийняття тактичного рішення. Заключною схемою аналізу є застосування процесу узагальнення. Розуміння цілісної картини події вимагає від інтелектуальної діяльності слідчого узагальнення зібраної інформації, на підставі чого виокремлюються загальні та найбільш істотні ознаки слідчої ситуації, необхідні для висування обґрунтованих криміналістичних версій.

Обираючи найкращі методи й прийоми вирішення завдань кримінального провадження, на думку І. М. Комарова та Є. І. Яна, слідчий нерідко вдається до більш специфічних схем аналізу слідчої ситуації, заснованих на принципах науковості, системності, комплексності, динамічності та пріоритетності [10, с. 126]. Науковість вказує на наявність тісного взаємозв'язку розумових процесів слідчого з досягненнями криміналістичної теорії, що є підґрунтям для активізації криміналістичного мислення. У свою чергу, засада системності полягає в поєднанні компонентів психологічного (конфліктний або безконфліктний перебіг розслідування), інформаційного (відомості про обставини злочину, місце приховування знаряддя злочину та ін.), процесуального (наявність фактичних даних, існування невикористаних джерел інформації, можливість обрати до підозрюваних запобіжний захід тощо) та організаційно-технічного характеру (наявність комунікації між правоохоронними органами, мобільність розшукової діяльності та ін.), які визначають індивідуальність кожної слідчої ситуації. Комплексність вимагає обов'язкового врахування всіх елементів наявної слідчої ситуації, що допомагає обрати методи тактичного впливу в кожному конкретному випадку. Динамічність демонструє швидку зміну змісту слідчої ситуації, її рухливість і гнучкість, вимагаючи від слідчого постійного аналізу нових обставин, що виникають у процесі вирішення завдань досудового розслідування. Принцип пріоритетності свідчить, що під час аналізу перевага повинна надаватися тим завданням, які є визначальними та відіграють важливу роль у створенні міцного підґрунтя для успішної реалізації загального плану розслідування [11, с. 516; 12, с. 88].

Заснований на описаних вище принципах алгоритм складається з таких узагальнених елементів, як: 1) визначення завдання, яке потребує негайного вирішення; 2) осмислення відомої доказової і криміналістично значимої інформації; 3) диференціація основного завдання на задачі меншого рівня, забезпечуючи гнучкість та альтернативність у їх досягненні; 4) вибір процесуальних засобів і криміналістичних методів організації тактичного засобу; 5) отримання додаткової інформації з інших джерел (результати оперативної роботи, використання інформаційно-пошукових систем, вивчення анкетних відомостей); 6) логічна побудова механізму реалізації тактичного засобу, спрямованого на вирішення поставлених завдань [10, с. 131]. На наш погляд, указана послідовність аналітичної діяльності слідчого досить змістовно розкриває сутність процесів пізнання слідчої ситуації, проте поданий перелік не є виключним, тому що не можна свідомо оминати можливість використання й інших схем побудови аналізу.

Найбільшою простотою в практичному застосуванні вирізняється лінійна схема аналізу, що заснована на виявленні криміналістично-важливої інформації та її актуалізації, слугуючи підґрунтям для визначення варіантів криміналістичної поведінки й

подальшої оцінки наслідків від їх реалізації. Лінійна схема забезпечує формування оптимального алгоритму дій під час планування та організації досудового розслідування в системі прийнятих тактичних рішень. З позицій психології, лінійна схема базується на усталених розумових орієнтирах, що беруть участь у процесі вироблення відповідного типу рефлексії на зовнішні подразники у вигляді виникнення конфліктних ситуацій з метою їх нейтралізації. У зв'язку з цим варто погодитися з думкою О. С. Шаталова, що отримані внаслідок лінійного аналізу результати повинні мати рекомендаційний характер щодо найбільш раціонального обсягу й послідовності тих чи інших дій суб'єктів розслідування в межах наявної слідчої ситуації [13, с. 136].

Значно ширший перелік питань вирішується за допомогою схеми версійного аналізу, яка враховує динамізм слідчої ситуації. Названий алгоритм спрямований на розв'язання низки завдань досудового розслідування, пов'язаних з: а) виявленням та вилученням інформації про злочинну діяльність з речових, документальних та інших джерел; б) систематизацією вихідної інформації; в) порівнянням наявної інформації для формування криміналістичної версії; г) виведенням версій-наслідків з версій-передумов; г) прийняттям тактичних рішень та перевіркою криміналістичних версій. Варто зазначити, що на певному етапі розслідування може превалювати один тип завдань, тоді як інші завдання набувають значення лише на наступних стадіях. Загальне формування версій вимагає дотримання двох головних засад, а саме: обґрунтованості й комплексності, тобто необхідності змістовного аналізу всіх можливих і вмотивованих пояснень події злочину. Також важливого значення для побудови криміналістичних версій у межах аналітичного мислення набувають логічні методи пізнання і професійний досвід слідчого. Результатом версійного аналізу є створення криміналістичних гіпотез. Зрештою, висунута версія у вигляді позитивного судження потребує перевірки істинності шляхом проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів та інших процесуальних дій, а тому для висновків про достовірність розробленої версії потрібно отримати достатню сукупність доказів, які б виключали будь-яке інше пояснення обставин кримінального правопорушення [14, с. 21].

Зважаючи на психологічні аспекти прийняття слідчим тактичних рішень для перевірки криміналістичної версії, І. О. Копилов акцентує увагу на тактичному алгоритмі аналізу, який базується на критичному підході до осмислення елементів слідчої ситуації. Така схема аналізу передбачає наявність декількох етапів, зокрема: 1) етап виникнення потреби у прийнятті й реалізації тактичного рішення; 2) етап формування та остаточного ухвалення тактичного рішення; 3) етап осмислення динамічності слідчої ситуації, що дозволяє змінювати й оптимізувати заплановану програму дій незалежно від перебігу подій [15, с. 14]. На першому етапі важливе значення для подальшої розробки тактичного рішення відіграє пошук «слабких місць» слідчої ситуації, що слугує підґрунтям у визначенні змісту події кримінального правопорушення, а також спрямованості та кінцевої мети розслідування. На другій стадії, залежно від перспектив розвитку слідчої ситуації, слідчий обирає найбільш раціональні засоби тактичного впливу. Динамічність і складність змісту слідчої ситуації чітко вказує, що слідчий завдяки виконанню власних тактичних рішень безпосередньо впливає на стан розслідування, спричинюючи трансформацію слідчої ситуації. Тому успішність третього етапу цілком залежить від схильності слідчого до аналітичної діяльності, оскільки поступове вирішення поставлених завдань нижчого рівня супроводжується зміною слідчої ситуації, вимагаючи миттєвої адаптації у формі доповнення і корегування складеного плану розслідування.

Доцільно розглянути схему оцінки слідчої ситуації, яка залежить від особистісних якостей слідчого, зокрема його правових і філософських знань, морально-етичних поглядів і професійного досвіду. Об'єктивність оцінки багато в чому визначається критичним ставленням суб'єкта до обсягу власних знань, унаслідок чого смислове наповнення змісту слідчої ситуації для слідчого обумовлюється його безпосереднім

сприйняттям картини слідів та наявністю фактичних даних про подію злочину. Однак у юридичній літературі повністю не визначено, у межах яких логічних і фактичних конструкцій відображається оцінка слідчої ситуації. Для відповіді на це питання О. С. Князьков рекомендує враховувати, що тактичний аспект слідчої ситуації пов'язується з проведенням слідчих (розшукових) дій, за результатами яких оцінка слідчої ситуації полягає у формулюванні тактичних завдань, що необхідно вирішити для її подальшого розвитку. З огляду на метод ситуаційного моделювання, оцінка слідчої ситуації одночасно виступає як у ролі висновків, так і в ролі перспектив вирішення завдань наступних етапів досудового розслідування. Загальна оцінка слідчої ситуації можлива лише після того, коли вона отримала цілісну форму. Причому деякі з обставин слідчої ситуації з часом можуть бути сприйняті як такі, що втратили пошуково-пізнавальне значення. Таким чином, оцінка слідчої ситуації відбувається у вигляді планування розслідування і розробки тактичного рішення [16, с. 112].

Аналізуючи слідчу ситуацію як динамічну інформаційну систему, для її глибинного осмислення і розкриття змісту на рівні підсвідомості нерідко поєднується декілька видів мислення, активізуючи творчі процеси пізнання. З позицій психології творча діяльність повною мірою обумовлюється особливостями кола завдань, які потребують негайного вирішення. У разі проведення аналізу слідчої ситуації творчість полягає в неординарному пізнанні дійсності про подію злочину на підставі використання інтегрованих знань різних галузей наук. Уважаємо, що для розв'язання проблемних слідчих ситуацій доречно звернутися до загальних положень теорії розв'язання винахідницьких задач (далі – ТРІЗ). Незважаючи на те, що задум теорії спочатку був спрямований на вирішення проблем у технічній сфері діяльності, розроблені на її основі методики є досить корисними для вирішення значно ширшого кола творчих задач, адже вона сприяє пошуку рішень нетипових проблем у межах уже відомого діапазону знань. Кінцевою метою ТРІЗ є отримання за допомогою творчого підходу ідеального результату, в якому немає будь-яких втрат, ускладнень і небажаних факторів.

Як винахідницьку задачу можна розглядати таке завдання, яке не вдається вирішити очевидним і загальновідомим способом. Ця характерна риса дає змогу віднести аналіз слідчої ситуації до категорії винахідницької задачі, тому що її зміст здебільшого є унікальним, а також таким, що важко підлягає узагальненню. Для досягнення поставлених цілей В. Петров пропонує використовувати спеціальний алгоритм вирішення винахідницьких задач (далі – АBBЗ), який установлює причинно-наслідкові зв'язки існуючих протиріч шляхом алгоритму творчого підходу в такій послідовності: 1) визначення умов нетипової задачі; 2) розкладання проблеми на складові; 3) пошук негативних характеристик у структурних елементах системи; 4) визначення ідеального результату або формулювання іншого результату, який можливо досягти за умови усунення небажаних факторів; 5) відокремлення конфліктного елемента від аналізованої системи, що заважає отримати ідеальний результат; 6) визначення наявності ресурсів, які будуть використані для подолання виявлених суперечностей; 7) перетворення моделі задачі в структуру рішення, яке усуває недоліки вихідного завдання; 8) з урахуванням наявних протиріч відмовитися від тих варіантів, що передбачають досягнення результату з втратами, і докласти зусиль для вдосконалення найбільш оптимальних варіантів; 9) об'єднання і комбінація розроблених варіантів для видозміни системи; 10) вибір найбільш задовільного рішення, подальша робота з яким призведе до отримання ідеального результату [17, с. 224]. Пропонований алгоритм аналізу планомірно звужує сферу пошуку до такої схеми: ситуація – завдання – модель задачі (пошук протиріччя) – елемент, якого треба позбутися – оптимізація змінюваного елемента [18, с. 163].

Оскільки система АBBЗ перетворює завдання на декілька стандартних задач, то для кожної стандартної задачі знаходяться стандартні рішення, які слугують фундаментом для побудови кінцевого результату. Для цього прийнято застосовувати принципи усунення

системних протиріч. Загалом у системі ТРІЗ розроблено сорок принципів, які за правильного застосування стануть у нагоді під час аналізу слідчої ситуації, забезпечивши ефективне виконання завдань кримінального провадження. Серед них варто виокремити принципи розподілення (проблема розчленовується на незалежні частини – збільшується рівень поділу вже розподілених частин), виділення (відокремлення небажаних факторів, що заважають процесу пізнання, або, навпаки, відокремлення потрібної частини задачі для її цілеспрямованого осмислення), об'єднання (поєднання однорідних елементів – поєднання в часі однорідних або суміжних операцій), попередньої дії (заздалегідь виконуються необхідні дії для усунення суперечностей у повному або частковому обсязі – заздалегідь устанавлюється доступ до потрібних ресурсів) [18, с. 223–227]. Описана теорія не обмежується стереотипним сприйняттям дійсності. За допомогою розподілу задач на частини слідчий може порушити наявний взаємозв'язок між протиріччями, які були перешкодами для розвитку слідчої ситуації, і системою, зосередивши увагу не лише на розв'язанні задач у загальному вигляді, а й на усуненні проблемних факторів, що негативно впливають на перебіг досудового розслідування.

Висновки. Глибокий аналіз слідчої ситуації потребує від слідчого значних інтелектуальних зусиль з метою виявлення неочевидних взаємозв'язків фактів, процесів, явищ, установлених на конкретному етапі досудового розслідування. Ця діяльність може бути оптимізована завдяки розробці криміналістикою відповідних методичних або змістовних схем. На сьогодні підходи в цьому напрямі є дуже корисними, але мають загальний характер та потребують конкретизації, що підвищить ефективність їх застосування. Одним із перспективних напрямів розвитку криміналістичної рекомендації з аналізу слідчої ситуації вбачаємо адаптацію положень теорії розв'язання винахідницьких задач.

Список використаних джерел

1. Соколов А. Б. Криминалистическое мышление: понятие и содержание. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. Омск, 2013. С. 68–72.
2. Батюк О. В. Методика розслідування окремих видів злочинів, підслідних органам внутрішніх справ : навч. посіб. / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 323 с.
3. Колесниченко А. Н. Общие положения расследования отдельных видов преступлений : текст лекций. Харьков : Юрид. ин-т, 1976. 62 с.
4. Белкин Р. С. Курс советской криминалистики. Москва : Изд-во Акад. МВД СССР, 1979. Т. 3. С. 67–69.
5. Драпкин Л. Я. Понятие и классификация следственных ситуаций. *Следственные ситуации и раскрытие преступлений* : науч. тр. Свердловского юрид. ин-та. 1975. Вып. 41. С. 165.
6. Ким Д. В. Ситуационный подход как методологическая основа предварительного расследования и судебного разбирательства уголовных дел : автореф. дис. ... докт. юрид. наук. Барнаул, 2006. 50 с.
7. Бахтеев Д. В. Криминалистическое мышление и программирование расследования. *Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта*. 2018. № 3. С. 13–20.
8. Ищенко Е. П., Водянова Н. Б. Алгоритмизация следственной деятельности : монография. Москва : Юрлитинформ, 2010. 304 с.
9. Котюк І. І. Теоретичні аспекти криміналістичної ідентифікації : монографія. Київ : Київський університет, 2004. 208 с.
10. Комаров И. М., Ян Е. И. Ситуационный подход и его значение для расследования преступлений. *Воронежские криминалистические чтения*. 2018. № 3 (20). С. 122–133.
11. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Российская Е. Р. Криминалистика : учебник для вузов. Москва : НОРМА, 2000. 990 с.
12. Образцов В. А. Криминалистика: избранные труды : сборник научных трудов. Москва : Проспект, 2017. 368 с.

13. Шаталов А. С. Криминалистические алгоритмы и программы. Теория. Проблемы. Прикладные аспекты. Москва : Лига Разум, 2000. 252 с.
14. Сакович Д. В. Алгоритм пошаговой психологической технологии использования интуиции в деятельности следователя. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2007. № 4 (31). С. 20–22.
15. Копылов И. А. Следственная ситуация и тактическое решение. Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1988. 24 с.
16. Князьков А. С. Тактические аспекты оценки следственной ситуации. *Вестник Томского государственного университета*. 2013. № 369. С. 111–113.
17. Петров В. Алгоритм решения изобретательских задач : учебное пособие. Тель-Авив, 1999. 256 с.
18. Альтшуллер Г. Найти идею: Введение в ТРИЗ – теорию решения изобретательских задач. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2007. 400 с.

References

1. Sokolov, A. B. (2013). Kriminalisticheskoe myshlenie: ponyatie i sodержanie [Forensic thinking: concept and content]. *Psihopedagogika v pravoohranitel'nyh organah*. Omsk. S. 68–72 [in Russian].
2. Batiuk, O. V. (2011). Metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv, pidslidnykh orhanam vnutrishnikh sprav : navch. posib [Methods of investigation of certain types of crimes under investigation by law enforcement agencies] / za zah. red. Ye. V. Priakhina. Lviv : LvDUVS. 323 s. [in Ukrainian].
3. Kolesnichenko, A. N. (1976). Obshchie polozhennya rassledovaniya otdel'nykh vidov prestuplenij : tekst lekcij [General provisions for the investigation of certain types of crimes]. Har'kov : Yurid. in-t. 62 s. [in Russian].
4. Belkin, R. S. (1979). Kurs sovetskoj kriminalistiki [Soviet Criminalistics Course]. Moskva : Izd-vo Akad. MVD SSSR. T. 3. S. 67–69 [in Russian].
5. Drapkin, L. Ya. (1975). Ponyatie i klassifikaciya sledstvennykh situacij [Concept and classification of investigative situations]. *Sledstvennyye situacii i raskrytie prestuplenij* : nauch. tr. Sverdlovskogo yurid. in-ta. Vyp. 41. S. 165 [in Russian].
6. Kim, D. V. (2006). Situacionnyj podhod kak metodologicheskaya osnova predvaritel'nogo rassledovaniya i sudebnogo razbiratel'stva ugolovnykh del : avtoref. dis. ... dokt. yurid. nauk [Situational approach as a methodological basis for preliminary investigation and trial of criminal cases]. Barnaul. 50 s. [in Russian].
7. Bahteev, D. V. (2018). Kriminalisticheskoe myshlenie i programmirovaniye rassledovaniya [Forensic thinking and investigation programming]. *Vestnik Baltijskogo federal'nogo universiteta im. I. Kanta*. № 3. S. 13–20 [in Russian].
8. Ishchenko, E. P., Vodyanova, N. B. (2010). Algoritmizaciya sledstvennoj deyatel'nosti : monografiya [Algorithmization of investigative activities]. Moskva : YUrlitinform. 304 s. [in Russian].
9. Kotiuk, I. I. (2004). Teoretychni aspekty kryminalistychnoi identyfikatsii : monografiya [Theoretical aspects of forensic identification]. Kyiv : Kyivskiy universytet. 208 s. [in Ukrainian].
10. Komarov, I. M., Yan, E. I. (2018). Situacionnyj podhod i ego znachenie dlya rassledovaniya pre stuplenij [A situational approach and its implications for crime investigation]. *Voronezhskie kriminalisticheskie chteniya*. № 3 (20). S. 122–133 [in Russian].
11. Aver'yanova, T. V., Belkin, R. S., Koruhov, Yu. G., Rossijskaya, E. R. (2000). Kriminalistika : uchebnik dlya vuzov [Forensic science]. Moskva : NORMA. 990 s. [in Russian].
12. Obrazcov, V. A. (2017). Kriminalistika: izbrannye trudy : sbornik nauchnykh trudov [Forensic science]. Moskva : Prospekt. 368 s. [in Russian].
13. Shatalov, A. S. (2000). Kriminalisticheskie algoritmy i programmy. Teoriya. Problemy. Prikladnye aspekty [Forensic algorithms and programs]. Moskva : Liga Razum. 252 s. [in Russian].
14. Sakovich, D. V. (2007). Algoritm poshagovoj psihologicheskoy tekhnologii ispol'zovaniya intuiicii v deyatel'nosti sledovatelya [Algorithm psychological turn-based technologies use intuition in the investigator's activities]. *Psihopedagogika v pravoohranitel'nyh organah*. № 4 (31). S. 20–22 [in Russian].

15. Kopylov, I. A. (1988). Sledstvennaya situaciya i takticheskoe reshenie [Investigative situation and tactical decision]. Volgograd : VSSH MVD SSSR. 24 s. [in Russian].
16. Knyaz'kov, A. S. (2013). Takticheskie aspekty ocenki sledstvennoj situacii [Tactical aspects of assessing the investigative situation]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*. № 369. S. 111–113 [in Russian].
17. Petrov, V. (1999). Algoritm resheniya izobretatel'skih zadach : uchebnoe posobie [Algorithm for inventive problem solving]. Tel'-Aviv. 256 s. [in Russian].
18. Al'tshuller, G. (2007). Najti ideyu: Vvedenie v TRIZ – teoriyu resheniya izobretatel'skih zadach [Find an idea: Introduction to TRIZ – theory of inventive problem solving]. Moskva : Al'pina Biznes Buks. 400 s. [in Russian].

Barhan Serhii,

Master's Student

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1706-0355>

METHODS OF ANALYSIS OF THE INVESTIGATIVE SITUATION

The purpose of the study is to determine the features of constructing schemes for analyzing an investigative situation using the forensic thinking of an investigator. Forensic thinking has a direct impact on the mental activity of the investigator in the process of disclosing and investigating crimes. Today, the pre-trial investigation process depends on the analytical thinking of the investigator and his skill in making well-considered tactical decisions. The investigator must conduct a meaningful study and critical analysis of the investigative situation to achieve the effectiveness of the investigation. The attention is focused on the essence and significance of the analysis of the investigative situation for the formation of forensic versions and the adoption of balanced tactical decisions in the course of planning and organizing a pre-trial investigation. Based on the processes of cognition of reality, algorithms for analyzing the investigative situation were determined. An attempt is made to generalize and substantiate the existing schemes for analyzing the investigative situation, including using the theory of inventive problem solving. The dynamism of the investigative situation necessitated a creative approach to the analysis. For this reason, it is proposed to use the theory of inventive problem solving. The TRIZ method is aimed at obtaining an ideal result that does not contain negative factors. The TRIZ divides the problem into parts to identify the contradiction that blocks the investigation. Such a contradiction lends itself to detailed study or is discarded to improve the options for solving problems in which there are no negative elements. Thus, knowledge of the algorithm for analyzing the investigative situation allows you to optimize the entire process of disclosing and investigating crimes. Today, approaches in this direction are very useful, but have a general character and require specification that will increase the effectiveness of their application.

Key words: *investigative situation; investigative mindset; methods of analysis; theory of solving inventive problems.*

Надіслано до редколегії 18.08.2021
Рекомендовано до публікації 21.08.2021